Anton Cosma - prozator (I)

Dr. ELA COSMA
Institutul de Istorie „George Barițiu"
Cluj-Napoca

Abstract

Anton Cosma - Prose Writer (I)

Although during his whole life Anton Cosma (1940-1991) published only books of literary critics, dedicated especially to the Romanian postwar novel, his manuscripts preserve an impressive original literature belonging to various genres. Out of this lost treasure, a new volume of ***Anton Cosma, II - Prose*** *is ready to be printed.*

Ela Cosma's presentation of ***Anton Cosma - Playwright*** *(in* ***Libraria****, VIII, 2009, p. 227-234) and the publication of* ***Anton Cosma, I - Teatru*** *(Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 2010, 516 p.), both disclosing an unexpected and gifted dramatist, are followed now by the revelation of the unknown writer hidden beyond the glasses of the much better known literary critic.*

The present article features Anton Cosma's fantastic fiction. United under the title ***Povestiri din lumi paralele*** *(Recitals from Parallel Worlds), 8 stories gliding from classical fantastic to SF are depicted here:* ***Masa cu nouă popi*** *(The Table with Nine Popes),* ***Mă cheamă, de exemplu, Sebastian*** *(My Name Is, for Instance, Sebastian),* ***Papagalul negru*** *(The Black Parrot),* ***Ciudata aventură a profesorului*** *(The Strange Adventure of the Professor),* ***Bomboane şi sirop*** *(Lollipops and Syrup),* ***Poveste în lumi simultane*** *(Story in Simultaneous Worlds),* ***Tovarăşul din Andromeda*** *(The Comrade from Andromeda) and* ***Pygmalion****.*

Anton Cosma's stories offer a breakthrough to fantastic, which is nothing else, as the writer puts it, than „another face of the commonplace. In other words, trivial, extraordinary, fantastic, festive, insignificant deliver just images, hypostases or isotopes of reality."

Keywords: *Anton Cosma, manuscript, prose, prose writer, literature, fantastic fiction, story.*

„*Fantasticul e printre noi, e diseminat în substanța și formele realității. Fantasticul e o altă față a obișnuitului. Altfel spus, banalul, extraordinarul, fantasticul, sărbătorescul, derizoriul sînt toate doar fețe, ipostaze sau izotopi ai realității.*

Realul e în același timp banal, extraordinar, fantastic, sărbătoresc, derizoriu și încă multe altele. Depinde de fiecare om să vadă și să trăiască aceste registre ale realului, să învețe să le vadă și să le trăiască. Și oare ce e a trăi complet, total sau omnilateral viața, decît a trăi realul în toate aceste registre ale lui?"

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

(Anton Cosma)

În anuarul on-line al Bibliotecii Judeţene Mureş, ***Libraria***. ***Studii şi cercetări de bibliologie***, Târgu-Mureş, volumul VIII din 2009, p. 227-234, am publicat un articol în care îl evocam pe ***Anton Cosma - dramaturg***. Anunţam, aici, pregătirea pentru editare a unui volum, care între timp a apărut: ***Anton Cosma, I - Teatru***, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2010, 516 p. Volumul, bazat pe manuscrise nepublicate în timpul vieţii, îl înfăţişează pe Anton Cosma în calitate de scriitor de comedii şi cronicar de teatru. Prefaţa volumului, intitulată ***Omul din stele sau cheiţa de aur la comediile lui Anton Cosma***, grupează o biografie subiectivă a Tatălui meu (***Omul de lut***, p. 7-9), o avanpremieră personalizată a literaturii originale „de sertar" a lui Anton Cosma (***Omul din stele***, p. 9-10), o viziune proprie asupra unicei specii a genului dramatic cultivate de autor (***Cheiţa de aur la comediile lui Anton Cosma***, p. 10-33) şi o prezentare (***Anton Cosma, critic şi cronicar de teatru***, p. 34-42).

Atât în articolul meu din ***Libraria***, cât şi în prefaţa volumului de ***Teatru*** al lui Anton Cosma, ameninţam cu o recidivă, prin intenţia mea de a aduce la tipar „*dacă sorţii vor fi favorabili, şi alte volume de proză scurtă, roman, eseuri, literatură pentru copii…*"

Iată că se apropie momentul unei noi escapade în lumea pierdută a literaturii de producţie proprie aparţinând Tatălui meu. Un volum proaspăt, ***Anton Cosma, II - Proză***, aşteaptă finalizarea şi publicarea sa, în cadrul unei serii pe care am deschis-o cu acordul binevoitor şi cu sprijinul total al editorului Valentin Orga de la Editura Argonaut. Din acest volum II, extrag câteva impresii, gânduri, idei, iscate de lectura povestirilor fantastice ce vor intra în alcătuirea sa.

*

Povestiri din lumi paralele

Povestirile din lumi paralele au fost elaborate ante 1984. Conform unei precizări de pe coperta manuscrisului dactilografiat, la 7 noiembrie 1984, o semnătură indescifrabilă nota următoarele pe volumul cu 7 povestiri aflat la editura (?) din Bucureşti: „*Tov. Al. Papadopol, rog înregistrarea apoi la tov. L. Hanu pt. lectură reformativă.*" Nimic din toate acestea nu s-a întâmplat; cartea n-a apărut; manuscrisul a fost înapoiat în circumstanţe necunoscute. Am regăsit, însă, volumul în maldărul de volume în manuscris ale Tatei. În ianuarie 2006, Eugenia Paraschiv a cules pe computer textul cu cele 173 pagini dactilografiate

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

ale volumului. Cele 7 povestiri, în ordinea lor stabilită de Tata, sunt: 1. ***Masa cu nouă popi***; 2. ***Mă cheamă, de exemplu, Sebastian***; 3. ***Papagalul negru***; 4. ***Ciudata aventură a profesorului***; 5. ***Bomboane şi sirop***; 6. ***Poveste în lumi simultane***; 7. ***Tovarăşul din Andromeda***.

Am mai descoperit separat, într-un singur exemplar dactilografiat doi (la indigo) de 4 pagini şi jumătate, povestirea ***Pygmalion***, pe care am cules-o pe computer şi am adăugat-o celorlalte 7.

La editarea volumului destinat curând tiparului, am păstrat neatinse particularităţile de ortografie şi punctuaţie preferate de autor: vechea ortografie, cu „î," virgule puţine ce marchează mai degrabă propoziţii intercalate în cadrul unor fraze lungi, mulţimea punctelor de suspensie, abundenţa semnelor de exclamare şi de întrebare ce trădează oralitatea pregnantă a textului. În acelaşi timp, am schimbat ***Cuprinsul***, căutând să sugerez glisarea povestirilor, prin conţinutul lor, dinspre fantasticul ce oglindeşte anii '70 şi zilele noastre spre anticiparea mileniului 3.

Chiar dacă, aşa cum am arătat în ***Omul de lut***, viaţa lui Anton Cosma a fost faptic puţin aventuroasă, trăirile sale se oglindesc fidel în proza sa. De aceea, trebuie să notez, neapărat, printr-o prismă biografică şi subiectivă:

1. Masa cu nouă popi descrie o experienţă trăită de Tata, din vremea profesoratului la Dumbrăveni, „*orăşelul din podişul transilvan*," în contextul unui bacalaureat de iunie 1973 sau 1974, aşa cum reiese chiar din text. În epilog se menţionează însă un incident similar din iarna lui 1969. Povestirea însăşi a fost scrisă, totuşi, după 1982, căci face referirea la oraşul Târgu-Mureş şi la locuinţa noastră de acolo. Familia există, dar nu e prezentă („*familia mea era plecată în vacanţă, în satul soţiei*," adică la Crizbav, în judeţul Braşov).

Incursiunea în necunoscut are loc sub forma unei expediţii pentru a participa la o şedinţă de spiritism. Locul de plecare: Dumbrăveni. („*Orăşelul se află adunat pe o câmpie mică şi dreaptă ca tava, înconjurat de dealuri verzi, cele mai multe împădurite.*") Itinerariul: pe la răscrucea „Trei drumuri." Destinaţia: un sat cu S.M.A. (staţie de mecanizări auto), respectiv comuna V.; de ce nu-mi iese din minte Zagărul? Sau poate Viişoara? În ambele se ajunge trecând pe la „Trei drumuri," aşa cum îmi confirmă Oana Gligan-Şandru din Dumbrăveni.

2. Mă cheamă, de exemplu, Sebastian vorbeşte despre un fel de ucenic-vrăjitor, venit din altă lume, pentru a gusta fericirea copilăriei. Sebastian provoacă deruta tagmei adulţilor, reprezentată de domnul Corduneanu, care locuieşte la bloc, având deosebită predilecţie pentru a-şi grija florile din balconul etajului doi. Trimiterea se face limpede, din nou, la Dumbrăveni, şi la locuinţa noastră „*cea nouă*" de la bloc, unde ne-am mutat cam prin 1978.

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

Domnul Corduneanu, alter-ego al autorului, apare în povestire în ipostază de tată a doi băieţi, unul în clasa a doua, altul într-a patra. Aceste informaţii, legate de fraţii mei, ar plasa acţiunea povestirii în anii 1980-1981. Jocul copiilor „*jos, la bloc*" trimite la acelaşi timp şi loc. Masa de prânz, cu 3 feluri, este „*ca la Mama acasă*," dar „*principiile alimentaţiei sănătoase*" nu sunt ale domnului Corduneanu, ci ale doamnei… Corduneanu. Aşa arătau festinele noastre la o zi de naştere.

În orice caz, florile de pe balcon erau îngrijite de Mama, iar nu de Tata (care pare a fi fost, în schimb, un observator atent), şi nu în apartamentul de la Dumbrăveni, ci în cel de la Târgu-Mureş. Povestirea, deci, a fost pusă pe hârtie post 1982.

3. Papagalul negru, cu o povestire în ramă şi doi naratori - un profesor şi o făptură cu două identităţi, când om, când papagal -, îşi plasează acţiunea, de asemenea, în „*orăşelul D.*" (Dumbrăveni). Este descris minuţios drumul ce duce din centru spre gară, spre şoseaua naţională (azi magistrala Oradea-Bucureşti, ce leagă Mediaş de Sighişoara), care curge paralel cu linia ferată, de-a lungul Târnavei Mari. Pe actuala stradă 1 Decembrie (fosta 23 August), din partea sudică a orăşelului - corect, plasez foarte bine în amintire locurile virane, lângă care s-ar fi aflat casa la roşu cu un etaj a bătrânului excentric (nu-mi amintesc de vreo astfel de casă!).

Dar cine e prototipul lui Dimacek? Se spune că venise în orăşel după război şi că locuia aici de zeci de ani. Deconspirarea misterului ce înconjoară personajul nu poate veni decât din partea lui Dimacek însuşi, iar cu cuvintele lui Anton Cosma: „*Cum în toate povestirile de acest fel, personajul ciudat şi enigmatic nu poate fi determinat prin nici o strategie, oricât de subtilă, să se divulge atîta timp cît n-o doreşte el însuşi, am aşteptat liniştit momentul revelaţiei misterului. Eram perfect conştient că ar fi fost zadarnic să fac pe detectivul pentru a-i smulge taina şi că, dimpotrivă, prefăcîndu-mă că nu-i dau importanţă, bătrînul va veni, mai curînd sau mai tîrziu, el la mine şi-mi va destăinui totul. La urma urmei, îmi ziceam, dacă acest moment nu va veni niciodată, şi această situaţie va trebui acceptată ca una normală, căci există o dialectică a misterelor din lumea noastră: în fiecare clipă, unele mistere dispar, explicîndu-se, altele se păstrează şi altele dispar din ceea ce pînă atunci părea întru totul limpede. Spre norocul meu, cazul bătrînului aparţinea primei categorii, cea a misterelor care se dezleagă.*"

Intriga povestirii este dată de recensământul „*tuturor animalelor domestice din ţară.*" Numărătoarea găinilor, care apare şi în piesa de teatru ***Minunea din Loboda*** (cu variante), executată acolo de profesoara Nuţi - are, probabil, la bază o experienţă reală, în care a fost implicată dăscălimea socialistă, respectiv Tata, experienţă care l-a impresionat. Ceva de genul: „*ţara are nevoie de tine,*

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

tovarăşe profesor, pentru a-i număra găinile." Aici naraţiunea este scrisă la persoana I de un narator-dascăl.

Fantasticul-clasic, cheia de boltă a povestirii, trimite nemijlocit la Edgar Allan Poe şi nu mai puţin la ***Omul invizibil*** al lui H. G. Wells. Dimacek, un alchimist al materiei şi luminii, se întruchipează succesiv în papagal şi om, aidoma unei pilde Zen, cu siguranţă străină de Tata: „*Un om a visat că este fluture. Se făcea că zboară şi apoi adoarme. La trezire n-a mai ştiut dacă e un om care visează că e fluture sau un fluture care visează că e om*."

Cititorul rămâne cu misterul neelucidat: care e lumea reală, cea a lui Dimacek sau cea a lui Parrot (nume codat = „papagal", lb. fr.); cine e personajul real: Papagalul Negru sau Dimacek?

Real este „*Avertismentul Marelui Gangster*" la macroscară umană şi cosmică: „*Niciodată o fiinţă omenească n-a tras pe sfoară omenirea în halul în care o fac eu acum! E primul jaf astral, primul jaf la scara sistemului solar, căruia îi vor cădea pradă locuitorii micii planete Terra*."

4. Ciudata aventură a profesorului porneşte de la o idee comună unor basme, dar şi poveşti fantastice precum ***Alice în Ţara Minunilor*** de Lewis Caroll sau ***Călătoriile lui Gulliver*** de Jonathan Swift, tratând simptomele şi trăirile personajului principal care suferă o bruscă micşorare a dimensiunilor sale.

Povestirea dobândeşte un caracter autobiografic, prin descrierea activităţii profesorului la clasă şi a relaţiilor cu elevii şi cu ceilalţi colegi dascăli. În clasă pătrunde „*mirosul de cînepă de la topitoria din apropiere*" - ca la Dumbrăveni, iar profesorul? „*După aceea se ridică iar* [de la catedră] *şi porni într-una din acele extrem de rare plimbări ale sale printre şirurile de bănci*." Această observaţie autobiografică îmi relevă o latură necunoscută a Tatălui meu. Mai mult decât atât, l-am moştenit în acest comportament indezirabil. În scurta mea carieră didactică, directorul şcolii aflat la ora mea în inspecţie mi-a reproşat exact acelaşi lucru: că nu mă plimb printre bănci…

Cu umor negru, prozatorul surprinde boala profesorului, „*o afecţiune fantastică, aş spune, dacă fantasticul ar exista*," respectiv tensiunea oscilantă şi gradată ce însoţeşte pierderea în înălţime a profesorului asociată cu un iz politic tot mai pronunţat:

„*- Dar vino-ţi în fire, omule, strigă directorul. Păstrează-ţi demnitatea, eşti doar un cadru didactic! Nu-ţi dai seama că o asemenea atitudine...?!* […]

- Dar vorbeşte, scumpe colega, insistă directorul. Dacă e o glumă, îţi cer să încetezi cu ea! Ce se întîmplă cu dumneata?

- Nu ştiu, îngăimă în cele din urmă profesorul, cu o voce îngroşată. Mă micşorez!... Ajutaţi-mă!...

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

- Extraordinar! zise profesorul de literatură.

- Bineînțeles că te vom ajuta, scumpe coleg! se ridică inimoasă profesoara de muzică. Tovarăşe director, trebuie să facem ceva! Trebuie luate măsuri!

Directorul era agitat ca niciodată.

- Scumpe colega! Nu uita că eşti în şcoală, te pot vedea elevii! Ce exemplu le dai dumneata! Mobilizează-te, nu te lăsa doborît! […]

Directorul era fiert, emoționat, speriat, tremura, nu-şi găsea locul.

- Tovarăşi!... Nu-l putem lăsa astfel! Avem o răspundere! E un membru al colectivului nostru!..."

Directorul este caracterizat printr-o voce impresionantă, ce devine o pecete sau marcă a funcției. Se poate face o paralelă cu ***Detectivul particular***, unde există „*cuvinte puternice*;" aici sunt puternice inflexiunile vocii ce reprezintă autoritatea.

5. Bomboane şi sirop aduce pe tapet o chestiune permanent actuală: criza învăţământului; veşnicia temei face ca autorul s-o poată plasa, liniştit, în mileniul III.

„*Omenirea a intrat de câteva secole în mileniul al treilea şi, după cum se ştie, criza învăţământului continuă. Nu s-a reuşit, în ciuda numeroaselor şi incontestabilelor progrese, să se lichideze decalajul dintre ritmul dezvoltării culturii şi ştiinţei şi cel al învăţământului, între cantitatea de informaţie pe care ştiinţa o poate cîştiga şi aceea pe care pedagogia o poate transmite noilor generaţii*."

Aşadar, „*Pentru a face faţă ritmului vijelios de avansare al ştiinţei şi pentru a asigura transmiterea cu cît mai puţine pierderi a cantităţii de informaţie deţinute la un moment dat de omenire către generaţia tînără, este nevoie de o transformare a întregului sistem de învăţămînt actual, mai precis, a înseşi principiilor lui fundamentale. Trebuie mers la rădăcina lucrurilor, şi anume, la însăşi calea de introducere a informaţiilor în creier. Pînă azi, calea de care s-a cramponat omenirea a fost aceea pe care o cunoşteam cu toţii, căci toţi ne-am format cu ajutorul ei - calea bătrînească, a pedagogiei*."

Ne regăsim în cele de mai jos? „*De prin veacul XX încoace, după cum ştiţi, învăţămîntul se bazează tot mai mult pe memorie, şi tot mai puţin pe înţelegere, or, necesar ar fi ca pe măsură ce creşterea informaţiei solicită mai mult memoria, rolul înţelegerii şi al puterii de raţionare să crească şi el. Nu se întîmplă astfel pentru că timpul fizic nu ajunge pentru exerciţiile de dezvoltare a gîndirii tinerilor. Tot mai mult timp, o parte tot mai mare din viaţă, individul trebuie s-o dedice educaţiei sale, efortului de a ajunge la nivelul epocii sale. În zilele noastre, se ştie, omul îşi încheie studiile în diferite tipuri de şcoli la patruzeci de ani, ceea ce este deja destul de mult. Totul, aşadar, trebuie schimbat din temelie pentru că astfel lucrurile nu mai pot continua*."

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

Imposibilitatea rezolvării situației altminteri duce la inventarea „*soluției chimice*," prin care învățătura și cunoștințele elevilor sunt implementate cu ajutor de „*bomboane și sirop*." Adică: „*De ce n-am încerca să introducem în organism direct stimulii chimici respectivi, care să acționeze nemijlocit asupra sinapselor, orientîndu-le în sensul dorit se noi? Cu alte cuvinte, de ce nu s-ar muta educația din domeniul pedagogiei îmbătrînite în acela al mereu tinerelor științe fizico-chimice?*"

De-abia urmările „*soluției chimice*" sunt tragice, iar emergența înfricoșătoare a unor altfel de generații implică consecințe neprevăzute. Aidoma ***Tovarășului din Andromeda***, povestirea aduce în prim plan tot pe omul de tip nou, dar pe omul viitorului - sub aspectul educației, al unei „*revoluții a pedagogiei*."

6. Poveste în lumi simultane, ca și povestirea anterioară, ca și cea următoare, este sută la sută SF. Acțiunea ei se desfășoară, în paralel, în două momente temporale distincte: anul 2000 și anul 3000. Pentru a sugera diferența nu numai temporală, ci și calitativă, scriitorul folosește pentru vremurile noastre timpul imperfect și pentru cele viitoare… prezentul.

De altfel, în narațiunile lui Anton Cosma, timpul preferat al povestirii e îndeobște imperfectul. Aici, alternanța timpurilor „simultane" sugerează mutarea acțiunii, cu aceleași personaje, în mileniul contemporan scriitorului și în cel al viitorului. O temă shakespeariană, cu niște Romeo, Julieta și… Iago transplantați anticipativ în pielea personajelor Plus, Flor și a „*diabolicului unchi al lui Plus*," cu toții aflați sub umbrela atotcuprinzătoare a „*Serviciului de Supraveghere a Oamenilor Artificiali (SSOA)*…"

Structural și personal - nu-mi place povestirea; resping sentimentul de anxietate pe care îl provoacă: prin imaginarea „androizilor," niște oameni sintetici, artificiali, creați în laborator; prin raportarea la un timp comprimat, un timp tot mai „nerăbdător;" printr-un control tot mai mare asupra esenței non-raționale a sufletului omenesc, pentru a micșora „imprevizibilitatea," „inconsecvențele" și „discontinuitățile" oamenilor „naturali." Din păcate, la distanță de un deceniu de la debutul mileniului III, la două decenii de la moartea Tatei și, poate, la trei decenii de la redactarea povestirii, am devenit deja contemporani cu fenomenul de „androidizare"…

7. Tovarășul din Andromeda pare a fi unul din subiectele preferate ale scriitorului, întrucât a rodat ideea prin mai multe genuri și specii literare. Povestirea a fost scrisă după ce Tata a început să lucreze la ***Vatra*** (în text revista se numește ***Viața***), având „*noua slujbă, de redactor la rev. Viața, și m-am mutat în orașul unde-și are sediul această revistă*" (an 1981-1982).

De asemenea, această povestire cu tentă politică a fost pusă pe hârtie după redactarea comediei cu același nume. Ca dovadă stau preluările de fragmente din piesa de teatru, cu intercalări aparținând genului epic în varii

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

moduri de expunere (reportaj, confesiune, naraţiune, descriere). Un fel de intertextualism, căci Tata nu delimitează foarte clar contribuţia personajelor la dezvoltarea acţiunii, respectiv nu marchează limpede trecerea de la confesiunea unui personaj la dialogul dramatic, apoi la mărturia altui personaj, lăsându-l pe cititor să se descurce singur, să descifreze un mister sporit prin această metodă.

Totuşi povestirea nu este încheiată, firul epic este frânt - aceasta judecând după comedie, a cărei acţiune continuă până la finalul, pentru care fac trimitere la Anton Cosma, ***I - Teatru***, comedia ***Tovarăşul din Andromeda***, p. 90-113.

8. Pygmalion este o proză scurtă SF, de altă factură, ritm şi suflu faţă de cele prezentate până acum. Este confesiunea unui tânăr dintr-un viitor neprecizat, care îşi pierde iubita într-un accident, asistă la ultimele ei clipe de viaţă în spitalul submarin şi, încălcând ultima dorinţă expresă a Andiei, prelevă ilicit părticele pentru „cloning" din fiinţa dragă. Dramatismul evocării are un *crescendo* susţinut de mijloace artistice şi stilistice neaşteptate, în speţă de un caleidoscop de repetiţii şi reiterări, care imprimă textului culoarea şi „muzica sferelor."

Textul acesta - cel mai liric dintre povestirile lui Anton Cosma - aruncă în joc o temă fatală, cea a morţii, în raport cu tentaţia demiurgică a omului de a i se sustrage prin creaţie sau prin recreare. Însă eroul nostru, raportat la scara viitorului, răstoarnă mitul antic prin dimensiunea etică, tocmai cea care-l distinge şi singularizează între ceilalţi Pygmalioni ai lumii şi literaturii.

*

Fantasticul sub toate formele lui este prezent în acest ciclu ce alătură 8 povestiri. Unele din ele nu sunt spectaculoase, îmbrăcând veşmintele uşor uzate şi ornamentele bătrânilor prozatori ardeleni, ale „bunilor povestitori" (cum îi numeşte Anton Cosma în ***Papagalul negru***), cultivând o naraţiune tradiţionalistă, realistă şi un stil intenţionat cenuşiu, fad, aproape şters. Sub aceste aparenţe înşelătoare germinează nu un epic fulminant - iată o nouă capcană! -, ci o metarealitate, uşor alarmantă, ce transgresează verdictele noastre facile, ca şi prejudecăţile noastre comode despre lumea trăită şi cunoscută.

Ca şi în dramaturgia lui Anton Cosma, nu soluţia interesează, nici rezolvarea situaţiei fantastice. Ba parcă dimpotrivă: autorul preferă suspansul final şi finalul deschis, tocmai pentru ca meditaţia să poată continua şi dincolo de filele cărţii.

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)

Spre deosebire de comediile al căror caracter şi mesaj politic este prevalent, fiind asezonate de scriitor cu mult umor, dominanta fantastică şi anticipativă a povestirilor se consumă într-o tonalitate gravă, cel mai adesea, făcând apel la etică, altminteri „ieşirea" din lumea de aici şi de acum va duce la un viitor închis.

Încă un cuvânt particular despre *idealul feminin* din povestirile lui Anton Cosma: acesta are chipul şi asemănarea Anei Cosma. Doamna Corduneanu, din ***Mă cheamă, de exemplu, Sebastian***, apare în ipostaza de mamă perfectă, atentă şi discretă, devotată copiilor, „*una din acele femei care considerau în soţ un reazem*." ***Povestea în lumi simultane*** conturează imaginea lui Flor, o tânără femeie întruchipând eternul feminin, romantică, meditativă, sensibilă şi iubitoare mai presus de orice raţiune, calcul sau piedică. Un indirect elogiu adus Mamei de către Tata, ce valorează mai mult decât o profesiune de credinţă. Ca în ***Pygmalion***, unirea le străbate până şi viaţa după viaţă.

Povestirile lui Anton Cosma oferă, mai degrabă, doar o breşă spre fantastic, un aperitiv sau un antreu, o deschidere de apetit pentru cititorul înfometat de ceea ce există dincolo de realitatea ştiinţifico-matematică, punând în discuţie însăşi esenţa noastră omenească-preaomenească.

BDD-A19469 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 11:17:04 UTC)